

ΕΣΤΙΑ

ΠΟΛΥΟΛΒΟΣ

Ένθρονη η τρισευλογημένη - τρισευτυχημένη θεά Εστία

ΠΛΟΥΤΟΣ

ΕΥΛΟΓΙΑ

ΑΡΕΤΗ

ΕΥΦΡΟΣΥΝΗ

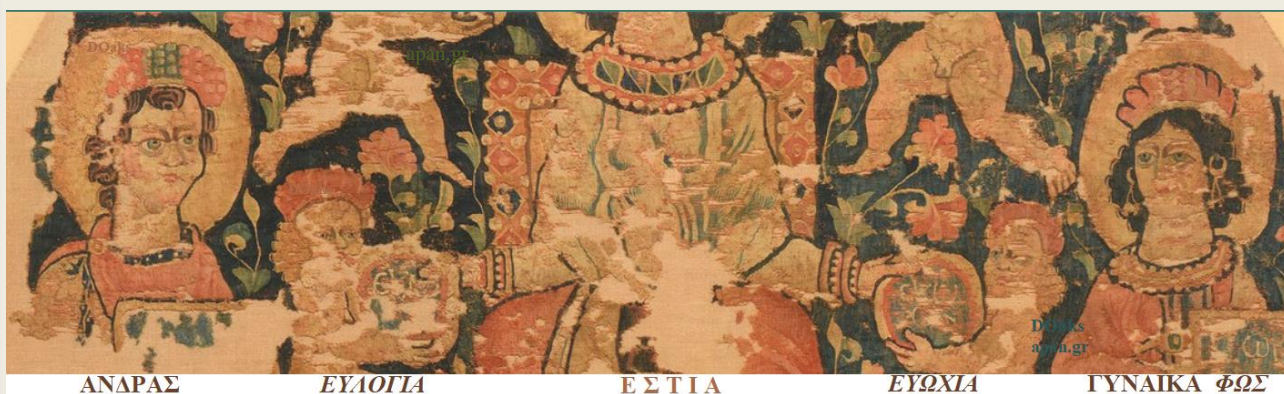
ΕΥΩΧΙΑ

ΠΡΟΚΟΠΗ

Διαλέξαμε το πιο εύλωτο, το πιο κατάλληλο και επίκαιρο, έργο τέχνης για να εκφράσουμε την προσμονή, την αισιοδοξία, τις προσδοκίες μας και τις ολόψυχες ευχές μας για τη νέα χρονιά. Η τρισευλογημένη και τρισευχισμένη θεά Εστία, ιερή και αξιοσέβαστη προστάτισσα του οίκου, της οικογένειας και της ίδιας της εστίας (της πυροστιάς στο κέντρο του σπιτιού) φέρει φωτοστέφανο και φορά στέμμα ή στεφάνι γεμάτο ρόδια – σύμβολο γονιμότητας και πλούτου, για αυτό και η παράδοση θέλει να σπάμε ένα ρόδι στην είσοδο της επιχείρησής μας, ή και του σπιτιού μας, την Πρωτοχρονιά, για να φέρει μπερικέτια ο νέος χρόνος. Όσα σπυριά, τόσα καλά και τόσα φλουριά, τόσες ευλογίες και χαρές.

Αυτό το καταπληκτικό μάλλινο υφαντό, πολυπρόσωπο και πολύχρωμο, καμωμένο στην πρωτοβυζαντινή Αίγυπτο πιθανότατα τον 6ο αιώνα (ή πρώτες δεκαετίες του 7ου;), ως πούμε κάπου μεταξύ 500 και 640, έχει αποτελέσει αντικείμενο μελέτης και επιστημονικών συζητήσεων, αναλύσεων και αντιπαραθέσεων, εδώ και εκατό χρόνια. Υπήρξε και αντικείμενο του πόθου πολλών συλλεκτών στη διάρκεια του Μεσοπολέμου, τον καιρό που ξεπουπούλιζαν τη χώρα του Νείλου. Λόγω του θέματος, η «Εστία», έτσι είναι διεθνώς γνωστό αυτό το πανό τοίχου, ανέβαζε κάθε μέρα την τιμή της και τη λίμπιντο των ανθρώπων του εμπορικού δικτύου αρχαιοτήτων. Πολλά συνέβησαν μέχρι το 1929, όταν αγόρασαν την «Εστία» στο Παρίσι, από έναν διάσημο Αρμένιο συλλέκτη και διακινητή, οι κυνηγοί έργων τέχνης που δρούσαν για λογαριασμό του Dumbarton Oaks. Δηλαδή του ζεύγους των βαθύπλουτων Αμερικανών συλλεκτών, που είχε μόλις δημιουργήσει ένα σημαντικό επιστημονικό ίδρυμα στην Ουάσιγκτον μέσα σε ένα απέραντο κτήμα με κήπους, αναγεννησιακού τύπου πισίνες, αλέες, αιωνόβια δέντρα και εκατοντάδες σκίουρους. Η Mildred και ο σύζυγός της, ο διπλωμάτης Robert Woods Bliss, λάτρευαν τη βυζαντινή τέχνη, την προκολομβιανή τέχνη, την κηπευτική τέχνη και τη μουσική. Ιδιαίτερο ενδιαφέρον έδειχναν για τα υφάσματα, ένα από τα πιο ευπαθή αντικείμενα του παρελθόντος.

Ήδη από το 1929, σχεδίαζαν να μεταβιβάσουν όλη την ιδιοκτησία τους, τις συλλογές και την πολύτιμη βιβλιοθήκη τους, στο Πανεπιστήμιο του Χάρβαρντ, ενώ ταυτόχρονα έφτιαχναν το πρώτο Βυζαντινό Μουσείο και έχτιζαν την Αίθουσα Μουσικής στο μέγαρό τους, όπου έκανε την παγκόσμια πρεμιέρα της η συμφωνία του Ιγκόρ Στραβίνσκυ που φέρει το όνομα ‘Dumbarton Oaks’ (Igor Stravinsky, Concerto in E-flat ‘Dumbarton Oaks’). Την είχαν παραγγείλει στον Ρώσο συνθέτη το 1937 οι μακίηνες-ιδρυτές του μεγαλύτερου κέντρου βυζαντινών σπουδών στην Αμερική.

Εκείνη τη χρονιά, παραδόθηκε στους συντηρητές η «Εστία». Δύσκολο το έργο των έμπειρων τεχνιτών, που είχαν επιπλέον να αντιμετωπίσουν και τις διαφορετικές μελετητικές απόψεις. Επιδιορθώσεις και στερεώσεις έγιναν ξανά το 1963, το 1989 και το 2002. Έτσι, διαπιστώθηκε ότι το υφαντό είχε ήδη υποστεί μία πρώτη επιδιόρθωση πολύ παλαιότερα. Φυσικό ήταν, εφόσον η αξία του ήταν και είναι ανυπολόγιστη. Κάποιοι υποστηρίζουν ότι διακοσμούσε μία κόγχη, για αυτό κι έχει καμπυλωτή φόρμα πάνω. Άλλοι πιστεύουν ότι το καμπυλωτό σχήμα δόθηκε αργότερα, όταν έγινε

δραστική επιδιόρθωση του έργου. Όλοι συμφωνούν ότι είναι μέρος ενός πολύ μεγαλύτερου υφάσματος. Ίσως να σώθηκε το κεντρικό θέμα: αυτή η μακρομαλλούσσα θεά με τα μεγάλα αμυγδαλωτά και πράσινα μάτια, τα πολλά κοσμήματα και το πολυτελές ένδυμα. Ορισμένοι το χαρακτηρίζουν σαν «το τέλος του παγανιστικού κόσμου». Άλλοι, κυρίως νεότεροι μελετητές, συγκρίνουν αυτή την απεικόνιση με μερικά από τα ωραιότερα έργα της πρωτοβυζαντινής εκκλησιαστικής τέχνης, αργυρά σκεύη, εικονογραφημένα χειρόγραφα, ψηφιδωτά κλπ. Όλοι συμφωνούν ότι αποπνέει τη μεγάλη ελληνιστική παράδοση και αποδεικνύει την αντοχή των θεμάτων και των μορφών, καθώς και τη συνέχεια της μακράς υφαντικής τέχνης.

Το τόσο δυναμικό επίθετο «πολύολβος» το συναντούμε πρώτη φορά στους *Ορφικούς Ύμνους* του 6ου π.Χ. αιώνα. Η ένθρονη θεά και οι δύο μορφές πλάι της, που αποδίδονται εντελώς μετωπικά όπως τόσες άλλες απεικονίσεις της Ύστερης Αρχαιότητας και της Πρωτοβυζαντινής εποχής, μπορούν να συγκριθούν με –ή τουλάχιστον παραπέμπουν σε– απεικονίσεις του Χριστού, της Θεοτόκου / ή και απλώς «Μαρίας» με τους αγγέλους δεξιά κι αριστερά, με αυτοκράτορες ή ακόμα και με απεικονίσεις πόλεων που φορούν στέμμα με τα τείχη και την τύχη της πόλεως*. Ορισμένοι μελετητές εξηγούν ότι οι δύο παινές μορφές, ένας όρθιος άντρας αριστερά (με πολλές φθορές) και μία όρθια γυναίκα δεξιά, είναι οι δωρητές. Άλλοι υποστηρίζουν ότι πρόκειται για φυσιογνωμίες του νεοπλατωνικού κύκλου της Αλεξάνδρειας. Όσοι ερμηνεύουν τη σκηνή στο πλαίσιο των πρωτοχριστιανικών αναζητήσεων της εποχής τους κατατάσσουν στον κόσμο των ασωμάτων, των αγγέλων ή άλλων ουράνιων πλασμάτων. Ο καθένας κρατάει κάτι σαν πινακίδα ή κουτί. «ΦΩΣ» γράφει το κουτί που κρατά η γυναικεία μορφή. Το αντίστοιχο της ανδρικής μορφής έχει φθαρεί εντελώς. Και οι δύο έχουν φωτοστέφανο.

Ανάμεσα στην ένθρονη Εστία και τις δύο όρθιες φυσιογνωμίες, υπάρχουν έξι γυμνά και στρουμπουλά παιδάκια, ερωτιδεείς ή προσωποποιημένα καλά πνεύματα ή (;). Αρκετές φθορές και εδώ. Κάθε παιδάκι κρατάει κάτι που μοιάζει με πουγκί. Σε κάθε πουγκί γραμμένη μία έννοια, όπως το συνήθιζαν ήδη από τον 3ο μ.Χ. αιώνα (πχ ψηφιδωτά στην Αντιόχεια: «Κτίσις», «Επιστήμη» κλπ). Εδώ, οι έννοιες οι γραμμένες στ' αριστερά και από πάνω προς τα κάτω είναι: «ΠΛΟΥΤΟΣ», «ΕΥΛΟΓΙΑ» «ΑΡΕΤΗ». Δεξιά και από πάνω προς τα κάτω: «ΕΥΦΡΟΣΥΝΗ», «ΕΥΩΧΙΑ», «ΠΡΟΚΟΠΗ» (όπως τις γράψαμε και στη σ. 1).

Ε! να. Για όλα αυτά διαλέξαμε αυτό το υπέροχο υφαντό για να στείλουμε τις ευχές μας. Αγαπούμε τις μεταβάσεις. Το κλείσιμο των κύκλων, την αρχή των νέων κύκλων. Κυνηγάμε τις συνέχειες, τις αντοχές, τις αντιστάσεις, τη φόρτιση του παρελθόντος, τη μεγάλη τέχνη και τις καταπληκτικές τεχνικές. Αγαπούμε και τις έννοιες που αναφέρονται στο υφαντό και λατρεύουμε το φως.

ΚΑΛΗ ΧΡΟΝΙΑ

Για όλα τα αντικείμενα δίνουμε πάντα τεκμηριωμένα στοιχεία. ΑΠΑΝ χωρίς τεκμηρίωση δεν νοείται. Ακολουθούν τα κυριότερα στοιχεία όπως τα δίνει το αμερικανικό ερευνητικό κέντρο-μουσείο: Hanging with Hestia Polyolbos, ca. 6th century; tapestry weave in polychrome wool, 114.5 x 138 cm. Dumbarton Oaks Research Library and Collection, Washington, DC, BZ.1929.1. Artwork in the public domain; photograph © Dumbarton Oaks, Byzantine Collection, Washington, DC.

*Η σύγκριση με την απεικόνιση πόλεων είναι της ΜΚ.

ΑΡΧΕΙΟ ΠΑΝΟΡΑΜΑΤΟΣ Η περίοδος του εγκλεισμού μας δίνει τη δυνατότητα να κινηθούμε πιο άνετα σε όλα τα διαδικτυακά – και να εξοικειωθούμε κάπως παραπάνω με όλα αυτά. Εμείς δεν οργανώσαμε διαδικτυακές διαλέξεις ή ανοικτές συγκεντρώσεις, διότι υπάρχουν πάρα πολλά και πάρα πολύ ενδιαφέροντα πράγματα να δει κανείς και επιπλέον δεν έχουμε τα μέσα για να οργανώσουμε κάτι τέτοιο ικανοποιητικά.

Αλλά έχουμε πολλά να σας προτείνουμε από το ΑΠΑΝ. Μπαίνοντας πάντα με τον **κωδικό** σας μπορείτε να ταξιδέψετε σ' άλλη γη σ' άλλα μέρη, είτε εντός είτε εκτός χώρας. Και μην ξεχνάτε να βλέπετε το **Συνοδευτικό Υλικό** κάθε ταυτότητας. Εκεί βρίσκεται (κρυμμένος) ο πανοραμικός πλούτος.

Έκπληξη! Επεξεργαστήκαμε μία δική μου ραδιοφωνική εκπομπή για το Χαλέπι (στην ΕΡΤ το 1986). Με ελαφρώς αλλοιωμένη τη φωνή, κατά τα άλλα πολύ καλή.

Σας συνδέουμε:

<https://archive.apan.gr/gr/data/accompanying-item/28929>

Κορομηλά, Ταξίδια στην Ανατολή. Συρία 1986: Χαλέπι, μια ζωντανή πόλη-μουσείο (μέρος πρώτο)

[Οπτικοακουστικό υλικό Διάρκεια εκπομπής 57 ']

ΚΑΣΤΡΟ ΧΑΛΕΠΙ

Ο νεαρός υφαντής ανήκει στην πέμπτη γενιά άξιων υφαντών της οικογένειάς του. Χαλέπι 2009

Θα ήθελα να αφιερώσω αυτή την εκπομπή σε εκείνους τους Χαλεπινούς που με βοήθησαν να οργανώσω τα πρώτα ομαδικά ταξίδια στη Συρία (ήδη από το 1985). Αλλά και στην ομάδα με την οποία επεξεργαζόμαστε το υλικό της Συρίας και οργανώσαμε τις εκθέσεις. Με τον Θεόφιλο Προδρόμου το 2015 στη Θεσσαλονίκη. Με τον Δούκα Δούκα, τον Γιώργο Κωστόπουλο και τον Παναγιώτη Παναγιώτου στην Πάτρα το 2016 και στον Βόλο το 2017. Συμβολικά ευχαριστήρια και σε όσους έχουν επιχορηγήσει θέματα Συρίας για την τεκμηρίωση του Αρχείου μας. Η δουλειά μας συνεχίζεται με περισσότερη θέρμη, καθώς ο πόλεμος μήκε στον δέκατο χρόνο και η χώρα έχει πλήρως καταστραφεί. Ο Δούκας διατηρεί και το Φέις Μπουκ «Η Συρία που αγάπησα», το οποίο εμπλουτίζει συνεχώς. Αξίζει να το παρακολουθείτε και να ξέρετε ότι κάνοντας «λάικ» γίνεται αυτομάτως πιο γνωστό το συγκεκριμένο ΦΒ. Κάτι που επιδιώκουμε.

Κι άλλη έκπληξη. Κι αυτή στο Συνοδευτικό Υλικό του ΑΠΑΝ και αυτή στο Οπτικοακουστικό. Κι αυτή οικογενειακή. Λοιπόν, εδώ και πέντε χρόνια, η Μαρίνα Κόκορη έχει αναλάβει την καταλογογράφηση και επεξεργασία περίπου εκατό εκπομπών από τα κατάλοιπα του πατέρα μου Λάμπρου Κορομηλά (1916-1981). Περιπέτειες πάμπολλες. Τεχνολογία νεολιθική. Τα καταφέραμε. Ακούστε την Οδό Σταδίου άλλοτε (εκπομπή του 1960). Και εδώ ελαφρώς αλλοιωμένη η φωνή. Πιο ένρινη, πιο γρήγορος ο λόγος.

Σύνδεση (πάντα με τον κωδικό σας): <https://archive.apan.gr/gr/data/Accompanying-Item/28922>

Κορομηλάς, Η οδός Σταδίου άλλοτε (1960)

Στιγμιότυπα από την Καθημερινή Ζωή

[Οπτικοακουστικό υλικό Διάρκεια εκπομπής 15'24" και συνολικού νίμεο (με εικονογραφικές προσθήκες στην αρχή και στο τέλος) 20']

Απόσπασμα από την Ταυτότητα που τεκμηριώνει το θέμα: Μια ραδιοφωνική εκπομπή του δημοσιογράφου Λάμπρου Κορομηλά, που ηχογραφήθηκε και μεταδόθηκε το 1960. Η οδός Σταδίου ήταν και είναι ο κεντρικός άξονας της πρωτεύουσας που συνδέει την πλατεία της Ομόνοιας, δηλαδή την κύρια είσοδο της πόλεως, με την πλατεία του Συντάγματος κι είναι παράλληλος προς την οδό Πανεπιστημίου, που αρχίζει από το Σύνταγμα και καταλήγει στην Ομόνοια (την πρώην πλατεία Όθωνος). Την εποχή εκείνη είχε αρχίσει η εκσυγχρονιστική αναδιοργάνωση του κέντρου της πρωτεύουσας (και οι πάμπολλες κατεδαφίσεις). Με το μικρόφωνο στο χέρι κι ένα πάρα πολύ καλό φορητό επαγγελματικό μαγνητόφωνο, ο Κορομηλάς καταγράφει τις αναμνήσεις δύο παλαιών Αθηναίων: Στα 1'38'' αρχίζει η συνέντευξη με έναν ογδοντάχρονο λόγιο, γεννημένο το 1880. Στα 8' συνέντευξη με τον παλαιό αμαξά και τραμβαγέρη Σωτήρη Τσόκα, γεννημένο στην Ελευσίνα το 1864 (ενώ η κυρία του στο βάθος της αυλής στα Άνω Πετράλωνα «υπαγορεύει» τι πρέπει να πει ο 96χρονος σύζυγος).

Και μια ακόμα πρόταση για πλοήγηση στο Αρχείο μας, με την σκέψη ότι μπορείτε να επισκεφθείτε αυτόν τον θαυμάσιο αρχαιολογικό χώρο της Αττικής μόλις το επιτρέψουν οι συνθήκες.

Αμφιάρειο / Αμφιαράειο Ωρωπού, στη ΒΑ Αττική

[Αρχαιολογικός Χώρος / Μνημείο]

Το αρχαίο Ιερό βρίσκεται σε ένα πυκνό πευκοδάσος της Ανατολικής Αττικής ανάμεσα στον Ωροπό και τον Κάλαμο και σε μικρή απόσταση από τα νερά του Ευβοϊκού. Τόπος ειδυλλιακός, καλά κρυμμένος σε χαράδρα.

Σας συνδέουμε εδώ: <https://archive.apan.gr/gr/data/Archived-Item/2080>

Ευχαριστούμε ιδιαίτερωσ όσους ανανέωσαν πρόωρα τη συνδρομή τους κι όσους ενίσχυσαν το Αρχείο μας. Οι καιροί δίσεκτοι.

Ο Νίκος Μοσχάκης, πανάρχαιος πανοραμικός φίλος, εμπλούτισε το Αρχείο με περίπου 8.000 φωτογραφίες. Η επεξεργασία θα αρχίσει τον Φεβρουάριο από την Κατερίνα Τράκα.

Η Αθηνά Τζεβελάκου, φίλη πανοραμική από τα παλαιά, εντάχθηκε στην εθελοντική ομάδα και συνεργάζεται με τη Βαρβάρα Καρζή για τη μεταγραφή των κειμένων για τη Θράκη. Επιτέλους.

Νέα μέλη προσέφεραν χορηγίες για επί μέρους θέματα: Πύθιο στο Έβρο, Σεργιούπολη στη Συρία κλπ.

Θυμίζουμε ότι μπορείτε να εγγράψετε κάποιον συγγενή ή φίλο μέλος του Αρχείου. Ένα πολύ ουσιαστικό δώρο. Μας ενδιαφέρει να κάνουμε συνδρομητές και εν ενεργεία εκπαιδευτικούς, πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας, σε απομακρυσμένα σχολεία. Να επίσης ένα καλό δώρο που μπορείτε να κάνετε εσείς (κόστος 8 ευρώ).

Διατηρούμε ένα Φείξ Μπουκ που έχει μεγάλη απήχηση – έστω κι αν δεν το παρακολουθούν οι περισσότεροι πανοραμικοί. Είναι προσβάσιμο και σε όσους δεν είναι φέισμπουκόβιοι. Εκεί γράψαμε για τον Καβάκο:

**Μυσταγωγία στην Επίδαυρο. Μυσταγωγία με τον Λεωνίδα Καβάκο.
Μυσταγωγία με έργα για βιολί του Γιόχαν Σεμπάστιαν Μπαχ.**

Στο μεγαλύτερο θεραπευτήριο του αρχαίου κόσμου, τόπο λατρείας του θεού Ασκληπιού, ο Λεωνίδας Καβάκος στάθηκε μόνος του στην ορχήστρα του αρχαίου θεάτρου, τον περασμένο Ιούλιο, αντιμέτωπος με αυτό το κοχύλι που περικλείει τα επιτεύγματα και τις εμπειρίες της ανθρωπότητας, για να ερμηνεύσει έργα του Μπαχ και να μοιραστεί μαζί μας μια σπάνια μουσική προσευχή.

Αυτή τη μοναδική συναυλία μας προσφέρει τώρα **διαδικτυακά** για δύο ημέρες το Φεστιβάλ Αθηνών & Επιδαύρου την Πρωτοχρονιά. Η μετάδοση της συναυλίας θα αρχίσει το απόγευμα της Παρασκευής 1 Ιανουαρίου 2021 στις 17.00 και θα παραμείνει διαθέσιμη για 48 ώρες (μέχρι και τις 2/1/2021 στο You Tube.

Πρόγραμμα: Γιόχαν Σεμπάστιαν Μπαχ (1685-1750): Παρτίτα αρ. 3 για σόλο βιολί σε μι μείζονα, BWV 1006. Σονάτα για σόλο βιολί αρ. 1 σε σολ ελάσσονα, BWV 1001. Παρτίτα αρ. 2 για σόλο βιολί σε ρε ελάσσονα, BWV 1004. Διάρκεια 70 λεπτά.

**Μια εμπνευσμένη πρωτοβουλία του Φεστιβάλ για να αρχίσει μαγικά η νέα χρονιά.
Γιατί μόνο με τη μαγεία μπορούμε να αποδράσουμε.**

Φωτογραφίες από τη συναυλία στην Επίδαυρο τον Ιούλιο 2020: ©Stavros Habakis - GALLERY

ΚΑΛΗ ΧΡΟΝΙΑ και ΚΑΛΗ ΑΝΤΑΜΩΣΗ
Μαριάννα Κορομηλά και οι συνεργάτες του Πανοράματος